

ПАСПОРТ

Комплексної програми охорони навколишнього природного середовища в Кіровоградській області на 2021 -2025 роки

1.	Програма затверджена:	Рішенням Кіровоградської обласної ради від 30 березня 2021 № 86
2.	Ініціатор розроблення програми	Департамент екології, природних ресурсів та паливно-енергетичного комплексу Кіровоградської обласної державної адміністрації
3.	Дата, номер і назва розпорядження голови обласної державної адміністрації про розроблення програми	02 червня 2020 року № 392 - р
4.	Розробник програми	Департамент екології, природних ресурсів та паливно-енергетичного комплексу облдержадміністрації
5.	Співрозробники програми	-
6.	Відповідальний виконавець програми	Департамент екології, природних ресурсів та паливно-енергетичного комплексу облдержадміністрації
7.	Учасники програми	Структурні підрозділи облдержадміністрації, територіальні органи міністерств та відомств України в області, райдержадміністрації, виконавчі комітети міських, селищних, сільських рад
8.	Термін реалізації програми	2021-2025 роки
	Етапи виконання програми	Один етап
9.	Перелік місцевих бюджетів, які беруть участь у виконанні програми	Обласний бюджет
10.	Загальний обсяг фінансових ресурсів, необхідних для реалізації програми, у тому числі, тис. грн.: *	590 110,135
	кошти державного бюджету	121 622,671
	кошти обласного бюджету	148 145,000
	кошти місцевих бюджетів (районні бюджети, бюджети місцевого самоврядування)	-
	Кошти не бюджетних джерел	320 342,464
11.	Основні джерела фінансування програми	Державний бюджет, обласний бюджет, власні кошти підприємств

* Обсяги фінансування будуть щороку визначатися під час затвердження державного та обласного бюджетів на відповідний рік та/або внесення змін до них.

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення Кіровоградської
обласної ради
30 березня 2021 року № 86
(із змінами, внесеними рішенням
Кіровоградської обласної ради
23 грудня 2021 року № 214)

**КОМПЛЕКСНА ПРОГРАМА
охорони навколишнього природного середовища
в Кіровоградській області на 2021 – 2025 роки**

I. ВСТУП

Охорона навколишнього природного середовища і раціональне використання природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки і збереження природного середовища життєдіяльності населення є головними умовами стійкого економічного та соціального розвитку України. З цією метою держава самостійно здійснює на своїй території екологічну політику, спрямовану на збереження довкілля. Така політика спрямована на забезпечення гармонійної взаємодії суспільства і природи, раціонального використання, ефективної охорони і вчасного відтворення природних об'єктів.

Законом України "Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року" визначені основні стратегічні цілі та завдання державної екологічної політики.

З метою реалізації державної екологічної політики, стабілізації і поліпшення екологічного стану довкілля та зниження екологічних ризиків шляхом забезпечення охорони, раціонального використання і відтворення природних ресурсів області розроблено Комплексну програму охорони навколишнього природного середовища в Кіровоградській області на 2021-2025 роки (далі – Програма).

У Програмі враховано основні положення і завдання:

1) законів України:

"Про охорону навколишнього природного середовища",

"Про відходи",

"Про охорону атмосферного повітря";

"Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року";

2) Водного кодексу України;

3) Стратегії розвитку Кіровоградської області на 2021-2027 роки та Плану

заходів на 2021-2023 роки із реалізації Стратегії розвитку Кіровоградської області на 2021-2017 роки, затверджених рішенням обласної ради від 12 березня 2020 року №743.

II. АНАЛІЗ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ У СФЕРІ ЕКОЛОГІЇ ЗА 2017-2019 РОКИ ТА ОСНОВНІ ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ

Екологічна ситуація на території області характеризується відносною стабільністю показників, але є деякі проблемні питання, які потребують вирішення, а саме:

забруднення атмосферного повітря викидами забруднюючих речовин від промислових підприємств та автотранспорту;

забруднення водних об'єктів недостатньо-очищеними стічними водами від комунальних та промислових підприємств;

забруднення навколишнього природного середовища твердими побутовими відходами;

збільшення обсягів утворення відходів у різних галузях життєдіяльності людини, накопичення їх у місцях тимчасового зберігання;

виснаження та деградація земель внаслідок вирубки лісосмуг та недодержання сівозмін сільськими господарствами (виробниками);

відсутність сучасних механізмів заповідання територій в умовах відсутності вільних територій та безконтрольного використання земель для сільськогосподарського виробництва;

відсутність загальнодержавної комплексної системи моніторингу стану навколишнього природного середовища.

відсутність державної цільової програми радіаційного і соціального захисту населення Кіровоградської області та міста Кропивницький.

1. Атмосферне повітря

Кіровоградська область має розвинений промисловий потенціал, що зумовлює значне техногенне навантаження на навколишнє середовище.

Щороку в атмосферне повітря Кіровоградської області від стаціонарних джерел забруднення надходить від 12,2 до 12,778 тис. тонн забруднюючих речовин. Серед стаціонарних джерел головними забруднювачами в області є: підприємства переробної промисловості - 48% загального обсягу викидів, підприємства транспорту - 24,1% та добувна промисловість і розроблення кар'єрів - 13,7%.

Статистична звітність зафіксувала, що обсяги викидів забруднюючих речовин у повітря від стаціонарних джерел у 2019 році склали 12,778 тис. т, що на 5 % більше, ніж у 2018 році, у 2018 році - 12,17 тис. т, що на 0,17 % менше, ніж у 2017 році, у 2017 році - 12,2 тис. т, що на 3,4 % більше, ніж у 2016 році.

Обсяг викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел на одну особу у 2019 році склав 13,6 кг, що на 6,25 % більше, ніж у 2018 році.

Щільність викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел по Кіровоградській області у розрахунку на кв. км становила від 0,5 до 0,6 т.

Протягом 2017-2019 років основними забруднювачами атмосферного повітря були такі підприємства:

ТОВ "Побужський феронікелевий комбінат";

ПрАТ "Центральний гірничо-збагачувальний комбінат";

філія управління магістральних газопроводів "Черкаситрансгаз"
ПАТ "Укртрансгаз" ЛВУМГ (смт Олександрівка);

філія управління магістральних газопроводів "Черкаситрансгаз"
ПАТ "Укртрансгаз" Олександрівського ЛВУМГ КС "Кіровоградська";

філія управління магістральних газопроводів "Черкаситрансгаз"
ПАТ "Укртрансгаз" Кременчуцького ЛВУМГ КС "Задніпровська";

ТОВ "Олександрійський цукровий завод";

ПрАТ "Кропивницький олійноекстракційний завод";

ТОВ "Придніпровський олійноекстракційний завод",

ТОВ "Кіровоградський завод будівельних матеріалів № 1";

ПП "Віктор і К".

Для забезпечення стабільності екологічної ситуації та зменшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря по області вживається низка відповідних заходів, зокрема контролюється питання недопущення здійснення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря без відповідних дозволів, реалізується ряд природоохоронних програм (великі підприємства області залучають власні кошти для впровадження на підприємствах природоохоронних заходів), проводиться постійний моніторинг екологічного стану регіону, проводиться реконструкція та налагоджувальні роботи обладнання на підприємствах.

Щомісяця від Кіровоградського обласного центру з гідрометеорології надходять довідки про стан забруднення атмосферного повітря по Кіровоградській області. Протягом вже декількох років по м. Кропивницькому спостерігається перевищення гранично-допустимих концентрацій (далі – ГДК) на рівні 1,3-1,9 по пилу. По м. Олександрії постійне перевищення ГДК на рівні 1,1-1,7 по пилу. У червні 2019 року по м. Світловодську спостерігалось перебільшення середньомісячних концентрацій по формальдегіду в 1,7 ГДК, проте у липні перебувало в межах 0,7 ГДК.

Основними причинами, що зумовлюють незадовільний стан якості атмосферного повітря в населених пунктах, є недотримання підприємствами режиму експлуатації пилогазоочисного обладнання, нездійснення заходів зі зниження обсягу викидів забруднюючих речовин до встановлених нормативів, недостатнє впровадження новітніх технологій та значне збільшення кількості транспортних засобів, зокрема тих, що вичерпали строк придатності.

Крім того, одним із чинників, який впливає на зростання обсягу викидів забруднюючих речовин у повітря, є перехід багатьох котелень області на альтернативні природному газу види палива, а саме на вугілля, пиловугільну суміш, дрова, пелети та інші.

Основною причиною порушення кліматичного балансу є використання викопного палива та неефективне споживання енергії.

Відповідно до статистичних даних головного управління статистики у Кіровоградській області, обсяги викидів парникових газів в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення за 2019 рік становлять: вуглецю діоксиду 925170,1 т, метану 2131,1 т, оксиду азоту 39,8 т, за 2018 рік: вуглецю діоксиду 1120300,930 т, метану 1789,123 т, оксиду азоту 46,256 т., за 2017 рік: вуглецю діоксиду 1081372,653 т, метану 2119,501 т, оксиду азоту 54,401 т.

Останнім часом на Кіровоградщині активно розвивається сонячна енергетика. Масове будівництво сонячних електростанцій є значним внеском у запобігання глобальних змін клімату.

Станом на 01 січня 2021 року на території області введено в дію 40 сонячних електростанцій загальною потужністю більш як 293,2 МВт.

Таким чином, найочевидніший вихід по зміні клімату – перехід на відновлювальні джерела енергії, перехід на електротранспорт та велосипеди, озеленення населених пунктів, модернізація виробництв.

Заходи адміністративного характеру, які стимулюють зменшення викидів CO₂:

- розроблення енергетичних сертифікатів для будівель, які враховуватимуться при проведенні капітальних ремонтів, оптимізації схеми теплопостачання, проведенні інформаційно – роз'яснювальної роботи та ін.;

- дотримання вимог щодо енергоефективності при новому будівництві та під час проведення реконструкцій громадських та житлових будівель;

- реалізація програми обладнання приладами обліку теплової енергії 100 % житлових багатоквартирних будинків;

- удосконалення системи енергомоніторингу комунальних будівель;

- стимулювання розвитку ОСББ;

- інші заходи адміністративно-організаційного характеру.

Отже, зазначені проблеми впливають на життя і здоров'я кожного з нас. Це питання потребує дієвої системи моніторингу та контролю, зокрема необхідно розробити та затвердити програму регіонального моніторингу у галузі охорони атмосферного повітря.

Запуск системи моніторингу забезпечить оперативний збір інформації та оцінку інформації про стан атмосферного повітря, а це дасть можливість для прийняття ефективних управлінських рішень та забезпечення контролю.

До техногенних чинників, у тому числі, належать наслідки діяльності з видобування та переробки уранових руд. На сьогодні Кіровоградська область є єдиним в Україні регіоном з видобування та переробки уранових руд – стратегічної сировини для атомної енергетики. В межах області зосереджено 3 уранові шахти, такі як Інгульська (безпосередньо на межі м. Кропивницького), Смолінська та Новокостянтинівська шахти, що розташовані на відстані 70-100 км від обласного центру. Так, наприклад, у відвалах Інгульської шахти накопичено більше, як 8 млн. тонн відходів від видобування уранових руд. Окрім того, в межах області на території Петрівського району в балці "Щербаківська" розташоване діюче сховище

відходів переробки уранових руд площею 269 га, в якому за період експлуатації (з 1959 року) накопичено близько 41,234 млн. куб. м відходів, загальною активністю $442 \cdot 10^{12}$ Бк.

Протягом останніх років рівень онкологічної захворюваності, захворюваності на туберкульоз набагато перевищує середні в Україні показники. Згідно зі статистичними даними в області, за останнє десятиріччя показник захворюваності на онкологічні захворювання збільшився на 14% - з 411 випадків на 100 тис. населення у 2006 році до 469 випадків у 2016 році, при цьому аналогічні показники по Україні складають 333 та 345 випадків відповідно. Найвищий рівень захворюваності відмічається у м. Кропивницькому і сягає 590 випадків на 100 тис. населення, 570 випадків зареєстровано в Олександрійському, 525 випадків – у Кропивницькому районах.

Сучасні проблеми Кіровоградщини в галузі охорони здоров'я пов'язані, в першу чергу, з високим додатковим рівнем опромінення населення від природних радіонуклідів ряду урану, включаючи радон-222 та його дочірні продукти розпаду.

З метою усунення зазначених причин було розроблено Концепцію Державної цільової програми радіаційного і соціального захисту населення Кіровоградської області та міста Кропивницького.

Проект зазначеної Концепції було погоджено розпорядженням голови облдержадміністрації від 29 грудня 2017 року № 690-р.

Виконання заходів Концепції з точки зору досягнення її мети дасть можливість поліпшити санітарно-гігієнічний та радіоекологічний стан території області, мінімізувати негативний вплив на стан здоров'я населення від опромінення природними радіонуклідами, створити безпечні умови для здоров'я і життя людини з метою досягнення позитивної динаміки відтворення людського та трудового потенціалу, забезпечити безпечне функціонування соціальних об'єктів, призначених для забезпечення життєдіяльності населення (дошкільні та інші навчальні та лікувальні заклади).

Загальний орієнтовний обсяг фінансування десятирічної Концепції становить близько 1159,2 млн. грн., у тому числі 1055,0 млн. грн. за рахунок коштів Державного бюджету України.

Враховуючи актуальність та нагальну потребу у затвердженні державної програми, відповідно до вимог пункту 15 Порядку розроблення та виконання державних цільових програм, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 31 січня 2007 року № 106 та Регламенту Кабінету Міністрів України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 18 липня 2007 року № 950 (із змінами), проводиться робота щодо погодження проекту розпорядження Кабінету Міністрів України "Про схвалення Концепції Державної цільової регіональної програми радіаційного і соціального захисту населення Кіровоградської області та міста Кропивницького".

2. Водні ресурси

Водний фонд Кіровоградської області – це 599 річок, загальною довжиною 7233,6 км. Всі водотоки області, згідно з водогосподарським районуванням територій України, належать до двох басейнів: Південного Бугу (65 % території області) та Дніпра (35% території області). У свою чергу басейн р. Дніпро на території області це – частини суббасейнів Середнього Дніпра та Нижнього Дніпра.

Основним фактором формування в області поверхневого стоку є опади, які розподіляються зонально та зменшуються на південь. Внаслідок цього прослідковується чітка відповідність характеристик річкового стоку.

Річки області характеризуються високими весняними повенями і низькою водністю в меженний період, а також літніми і зимовими паводками. Максимальні витрати формуються в період весняного водопілля, мінімальні – в період літньо–осінньої межені. За останні десять років більш виражено спостерігається низька водність в меженний період при невисоких весняних повенях та майже відсутністю паводків.

На формування стоку та якість води значно впливає господарська діяльність. В посушливий рік сформовані місцеві водні ресурси практично регулюються створеними ставками і водосховищами. Значна розораність водозборів річок, особливо в степовій південній частині області, викликає підвищену мутність води, що спричиняє замулення річок і водойм.

Водотоки Кіровоградської області мають високу зарегульованість штучно створеними водними об'єктами – ставками і водосховищами. Всього побудовано 2850 штучно створених водних об'єктів, з яких: 62 водосховища, загальною площею 8,949 тис. га, та 2788 ставків, загальною площею 17,317 тис. га. Сумарний об'єм ставків та водосховищ становить близько 471,7 млн.куб. м, що значно впливає на стік річок, їх гідрологічний режим та екологічний стан.

Технічний стан більшості гідротехнічних споруд не забезпечує повною мірою їх безаварійної експлуатації, безпечний пропуск льодоходу, повеней та паводків, можливості регулювання стоку та забезпечення екологічних попусків (витрат) з водних об'єктів.

Відрізок річки Дніпро по Кіровоградській області перетворений на Кременчуцьке та Кам'янське водосховища, береги яких піддаються розмиву і руйнуванню. Через інтенсивне обвалення берегів Кременчуцького водосховища створюються нові мілководдя, на яких у спекотну погоду відбуваються природно-техногенні процеси, що призводить до забруднення води у водоймі та інших небажаних явищ, що, у свою чергу, має вплив і на якість води питного водозабору водопроводу “Дніпро – Кіровоград”.

3. Поводження з промисловими та побутовими відходами

Згідно із даними державного статистичного спостереження за підсумками 2019 року на території Кіровоградської області утворилося 37,410 млн. тонн відходів, що на 1,3 % менше порівняно з 2018 роком (за 2018 рік - 37902,0 тис.

т відходів, що на 0,7 % більше порівняно з 2017 роком, за 2017 рік - 37,6 млн. т відходів, що на 11,4 % більше порівняно з 2016 роком).

На підприємствах Кіровоградської області протягом 2019 року утворилось 3,710 тис. т відходів I-III класів небезпеки, що на 2,4 тис. т (40%) менше у порівнянні з 2018 роком та 37406,605 тис.т відходів IV класу небезпеки. Протягом 2018 року утворилось 6,1 тис. т відходів I-III класів небезпеки, що на 0,1 тис. т (1,4 %) менше порівняно з 2017 роком та 37895,9 тис.т відходів IV класу небезпеки, що на 278,8 тис. т більше порівняно з 2017 роком. Із загальної кількості утворених відходів 1854,8 тис. т утилізовано, оброблено (перероблено), 35743,6 тис. т видалено у спеціально відведені місця чи об'єкти.

У загальній кількості відходів, що утворилися у 2019 році, найбільшу питому вагу (96 %) складають відходи гірничої промисловості і розроблення кар'єрів при добуванні та збагаченні руд і мінеральної сировини. Основним утворювачем відходів, які не переробляються і з року в рік накопичуються на території області, є ПрАТ "Центральний гірничо-збагачувальний комбінат".

Так, за даними державного статистичного спостереження, у 2019 році із утворених загалом по області 37,410 млн. т відходів, 35,323 млн. т або 94,4% склали відходи, утворені у результаті господарської діяльності ПрАТ "ЦГЗК". У 2018 році із утворених загалом по області 37,902 млн. т відходів, 34,694 млн. т або 91,5% склали відходи, утворені у результаті господарської діяльності ПрАТ "ЦГЗК".

Частка відходів, видалених у спеціально відведені місця чи об'єкти, у загальному обсязі утворених відходів у 2019 році складає 94,3 %, у 2018 році – 94,3%, у 2017 році – 95,26%.

Питома вага утилізованих відходів у загальному обсязі утворення (%) по області у 2019 році – 4,5%, у 2018 році – 5%, у 2017 році – 3,9%, у 2016 році – 11,5%.

Проблема накопичення твердих побутових відходів на території області вже протягом багатьох років є одним із найболючіших питань стану довкілля.

У середньому на території області утворюється понад 175 тис. т твердих побутових та подібних відходів. Згідно з даними державного статистичного спостереження у 2019 р. утворено 174,422 тис.т, у 2018 р. - 200,680 тис. т, 2017 р. - 153,8 тис. т, у 2016 р. – 165,5 тис. т, 2015 р. – 181,5 тис. т. Більше 95% цих відходів спрямовується на звалища твердих побутових відходів. Звалища ТПВ перевантажені та не відповідають санітарним нормам. Можливості розширення наявних полігонів суттєво обмежені.

Обсяги утворення твердих побутових відходів по роках обліковувалися тільки по даних спеціалізованих підприємств, що здійснювали діяльність у сфері поводження з відходами і тільки з 2018 року органами місцевого самоврядування сільських населених пунктів здійснено заходи щодо проведення обліку обсягів з урахуванням самостійного вивезення населенням відходів на сільські сміттєзвалища:

Кількість ТПВ, зібраних та перевезених у 2014 році – 1,083716 млн. куб.м,
зібраних та перевезених у 2015 році – 1,29782 млн. куб.м,
зібраних та перевезених у 2016 році – 1,27266 млн. куб.м,

зібраних та перевезених у 2017 році – 1,01271 млн. куб. м,
 зібраних та перевезених у 2018 році з врахуванням самовивозу населенням – 1,9559354 млн. куб.м,
 зібраних та перевезених у 2019 році – 1,710206 млн. куб.м,
 зібраних та перевезених у 2020 році – 1,7073 млн. куб.м,
 Кількість ТПВ, захоронених у 2014 році – 1,078760 млн. куб.м,
 захоронених у 2015 році – 1,28589 млн. куб.м,
 захоронених у 2016 році – 1,26766 млн. куб.м,
 захоронених у 2017 році – 1,00576 млн. куб.м,
 захоронених у 2018 році – 2,0342167 млн. куб.м,
 захоронених у 2019 році – 1,796242 млн. куб.м,
 Кількість ТПВ, захоронених у 2020 році – 1,73635 млн. куб.м.

Найбільшу питому вагу навантаження щодо захоронення відходів має Кіровоградське міське сміттєзвалище – до 27% загального захоронення по області. На території області обліковано 402 сміттєзвалища, які експлуатуються з порушенням вимог діючого природоохоронного законодавства, а саме:

більшість сміттєзвалищ експлуатуються за відсутності щодо них проектно-кошторисної документації;

у населених пунктах області не здійснюється роздільне збирання відходів;

у сільських та селищних населених пунктах не визначаються обсяги відходів, які видаляються на сміттєзвалища;

не облаштовано під'їзні шляхи до сміттєзвалищ та дизбар'єри на в'їздах до них;

не обладнано системи контролю за станом підземних вод та ґрунтів;

відсутні системи збирання фільтрату та біогазу тощо.

Загальна кількість сміттєзвалищ твердих побутових відходів по районах, згідно інвентаризації Голованівський – 91; Кропивницький – 157; Новоукраїнський – 84; Олександрійський – 70.

Станом на 01 січня 2021 року послугами зі збирання та вивезення побутових відходів охоплено 64,8% населення області. Даний показник також є сталим по роках (від 64,06% до 64,8%), що є вкрай негативною тенденцією та свідчить про недостатність роботи органів місцевого самоврядування та спеціалізованих підприємств з населенням і юридичними особами по укладанню договорів на вивезення твердих побутових відходів.

Кількість підприємств, що працюють у сфері поводження з ТПВ станом на 01 вересня 2021 року становить 50 од., з них 42 комунальних та 8 – приватних.

Основні завдання Програми:

Забезпечення функціонування системи роздільного збирання твердих побутових відходів;

вирішення проблеми токсичності відходів (зменшення у відходах небезпечних для довкілля та здоров'я людей речовин та їх подальше знешкодження);

ліквідація проблеми органічних відходів, що розміщуються на звалищах без попередньої обробки (компостування);

запровадження еколого безпечних технологій переробки відходів;

підвищення рівня культури та екологічної свідомості мешканців міст, селищ та сіл області завдяки поінформованості щодо поводження з твердими побутовими відходами.

З метою вирішення проблеми поводження з відходами на території області та реалізації Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року, проводиться робота щодо розроблення Регіонального плану управління відходами.

Підприємства – основні накопичувачі твердих побутових відходів

(за звітними даними паспортів місць видалення відходів)

№ з/п	Назва підприємства	Найменування відходу	Клас небезпеки	Накопичено відходів станом на початок звітного періоду, т	Фактично утворилось відходів на підприємстві за 2020 рік (звітний), т	Накопичено відходів станом на кінець звітного року, т
1	ТОВ“ЕКОСТАЙЛ”, м. Кропивницький, вул. Гореза, 27	відходи комунальні (міські) змішані, у т.ч. сміття з урн	4	4747252	75355	4822607
2	Благовіщенське міське підприємство “КОМУНАЛЬНИК”, м. Благовіщенське, вул. ГероївУкраїни, 81	відходи комунальні (міські) змішані, у т.ч. сміття з урн	4	422100	437	422537
3	Комунальне підприємство “Знам’янський комбінат комунальних послуг”, м. Знам’янка, вул. Олександрійська, 56	відходи комунальні (міські) змішані, у т.ч. сміття з урн	4	327011,9	9886,2	336898,1
4	Виконавчий комітет Новоукраїнської міської ради, м. Новоукраїнка, вул. Покровська, 70	відходи комунальні (міські) змішані, у т.ч. сміття з урн	4	135364,248	9539,26	144903,508
5	Комунальне підприємство “Долинське міське комунальне господарство” при Долинській міській раді, м. Долинська, вул. Нова, 80-А	відходи комунальні (міські) змішані, у т.ч. сміття з урн	4	124376,5	5179,4	129555,9
6	Комунальне підприємство “Гайворонський комунальник”, м. Гайворон, вул. Запотоцького, 3	відходи комунальні (міські) змішані, у т.ч. сміття з урн	4	80825,344	10235	91060,344

4. Рослинний та тваринний світ

Рослинний світ Кіровоградщини є різноманітним. З південного заходу на північний схід територію області перетинає умовна межа між лісостеповою та степовою зонами. Саме цим і зумовлений неоднорідний світ рослин Кіровоградщини. Понад 70% лісостепової частини області розорано, ліси та лісонасадження займають лише 7,2% території області. Збереглися значні лісові масиви на вододілах – Чорний ліс, Нерубайський ліс та інше. Природна степова рослинність багата, різноманітна, зберігається на схилах річкових долин та балок, на узліссях. Досить добре збереглася лучна та болотна рослинність в заплавах річок. У лісостеповій частині області в заплавах менше відчувається вплив засолення, менше гранітних відслонень зі своєрідним рослинним світом.

Степова зона з підвищеними місцевостями, почленованими яружно-балковими системами. Ліси і чагарники в степовій зоні зустрічаються в балках, в яких вони захищені від руйнівних степових вітрів. Орні землі складають у степовій зоні області понад 76% її території. В заплавах річок, де переважають лучна та болотна рослинність, сильніше, ніж у лісостепу, виявляється вплив засолення. Для степової зони характерна трав'яна степова рослинність.

Вжиття своєчасних заходів охорони флори дозволяє призупинити негативні процеси руйнування навколишнього природного середовища та відновити стан фітоценозів, вразливих видів до безпечного рівня.

Охорона рослинного світу передбачає реалізацію комплексу заходів, спрямованих на збереження просторової, видової, популяційної та ценотичної різноманітності і цілісності об'єктів рослинного світу, охорону умов їх місцезнаходження, збереження від знищення, захист від шкідників та хвороб тощо. Це забезпечується:

- 1) встановленням правил і норм охорони, використання та відтворення об'єктів рослинного світу;
- 2) заборонаю та обмеженням використання природних рослинних ресурсів у разі необхідності;
- 3) проведенням оцінки впливу на довкілля та інших заходів з метою запобігання загибелі об'єктів рослинного світу в результаті господарської діяльності;
- 4) захистом земель, зайнятих об'єктами рослинного світу, від ерозії, селей, підтоплення, затоплення, заболочення, засолення, висушення, ущільнення, засмічення, забруднення промисловими та побутовими відходами і стоками та від іншого несприятливого впливу;
- 5) створенням та оголошенням територій та об'єктів природно-заповідного фонду;
- 6) організацією наукових досліджень, спрямованих на забезпечення здійснення заходів щодо охорони та відтворення об'єктів рослинного світу;
- 7) розвитком системи інформування про об'єкти рослинного світу та вихованням у громадян дбайливого ставлення до них;
- 8) створенням системи державного обліку (кадастру рослин) та здійснення державного контролю за охороною, використанням та відтворенням рослинного світу;

9) занесення рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів рослин до Червоної книги України, та рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, та типових природних рослинних угруповань - до Зеленої книги України;

10) встановленням юридичної відповідальності за порушення порядку охорони та використання природних рослинних ресурсів.

Окрему увагу слід приділити зеленим зонам у населених пунктах області.

Зелені насадження серед забудови сприяють поліпшенню мікроклімату і санітарно-гігієнічних умов (насадження знижують швидкість вітру, затримують пил і аерозолі, сприяють зменшенню концентрації диму і шкідливих газів у повітрі, зменшують силу міського шуму тощо), створюють в населеному пункті природне пейзажне середовище.

З метою створення сприятливих умов для життєдіяльності людей та покращення екологічної ситуації на Кіровоградщині необхідно розробити плани реконструкції і концепції розвитку зелених зон. Першочерговими цілями в цьому напрямку є:

1) моніторинг зелених зон та комплексна оцінка фактичного і прогнозованого стану насаджень;

2) розробка стратегії реконструкції і оптимізації рослинних угруповань з врахуванням історико-архітектурних особливостей і санітарно-екологічних умов міста;

3) опрацювання технології поліпшення фітосанітарного і фізіологічного стану рослин зеленої зони міст та селищ;

4) розробка концепції розвитку, збереження і відновлення історичних парків;

5) визначення балансоутримувачів об'єктів благоустрою зеленого господарства державної та комунальної власності;

6) підбір для озеленення асортименту рослин, стійких до різноманітних факторів;

7) створення проєкту реконструкції зелених насаджень області;

8) відпрацювання агроспособів, що забезпечать нормальний ріст, розвиток і функціонування зелених насаджень у різних екологічних умовах;

9) створення нових зелених зон.

Тваринний світ Кіровоградщини, незважаючи на значну господарську освоєність території області та фрагментацію природних біотопів, залишається відносно багатим. Цьому сприяє географічне положення даної території, яку з південного заходу на північний схід перетинає природна межа між лісостепом і степом.

Із 413 видів наземних хребетних тварин, відомих для Дніпровсько-Бузького лісостепоного зоогеографічного району (ссавців - 65 видів, птахів - 324, плазунів - 13, амфібій - 11), на території Кіровоградщини виявлено 368 видів, в тому числі: ссавців - 65, птахів - 279, плазунів - 13, амфібій - 11. Крім того, водойми області населяє 61 вид риб, з яких найбільш численними є представники ряду карпоподібних (35 видів).

У Кіровоградській області нині зустрічаються 5 видів ссавців, 10 видів птахів і 8 видів комах, занесених до Європейського Червоного списку, що перебувають під загрозою зникнення у світовому масштабі.

Зі 115 видів хребетних тварин, занесених до Червоної книги України, в межах Кіровоградщини зустрічаються 114 видів, у тому числі: 61 вид ссавців, 43 види птахів, 4 види плазунів, в основному зосереджених на природоохоронних територіях.

Збереження генофонду тваринного світу є дуже актуальною природоохоронною проблемою Кіровоградської області. Чисельність і видовий склад фонду постійно зменшується.

Збереження тваринного світу включає такі заходи:

- 1) встановлення правил та науково обґрунтованих норм охорони, раціонального використання і відтворення об'єктів тваринного світу;
- 2) встановлення заборони та обмежень при використанні об'єктів тваринного світу;
- 3) охорони від самовільного використання та інших порушень встановленого законодавством порядку використання об'єктів тваринного світу;
- 4) охорони середовища існування, умов розмноження і шляхів міграції тварин;
- 5) запобігання загибелі тварин під час здійснення виробничих процесів;
- 6) формування екологічної мережі, створення державних заповідників, заказників і визначення інших природних територій та об'єктів, що підлягають особливій охороні;
- 7) розроблення і впровадження програм (планів дій) щодо збереження та відтворення видів диких тварин, які перебувають під загрозою зникнення;
- 8) розведення в неволі рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів тварин, створення центрів та "банків" для зберігання генетичного матеріалу;
- 9) встановлення науково обґрунтованих нормативів і лімітів використання об'єктів тваринного світу та вимог щодо засобів їх добування;
- 10) регулювання вилучення тварин із природного середовища для зоологічних колекцій; надання допомоги тваринам у разі захворювання, загрози їх загибелі під час стихійного лиха і внаслідок надзвичайних екологічних ситуацій;
- 11) організації наукових досліджень, спрямованих на обґрунтування заходів щодо охорони тваринного світу;
- 12) виховання громадян у дусі гуманного ставлення до тварин;
- 13) пропаганди важливості охорони тваринного світу;
- 14) здійснення контролю у галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу;
- 15) проведення заходів екологічної безпеки;
- 16) запобігання проникненню в природне середовище України чужорідних видів диких тварин та здійснення заходів щодо недопущення негативних наслідків у разі їх випадкового проникнення;

17) створення системи державного обліку, кадастру та моніторингу тваринного світу;

18) урахування питань охорони тваринного світу під час встановлення екологічних нормативів та здійснення господарської діяльності;

19) регулювання вивезення за митний кордон України об'єктів тваринного світу;

20) стимулювання діяльності, спрямованої на охорону, раціональне використання і відтворення тваринного світу;

21) проведення відповідно до законодавства інших заходів і встановлення інших вимог щодо охорони об'єктів тваринного світу.

5. Природно-заповідні території та формування регіональної екологічної мережі

В області налічується 223 природно-заповідні території та об'єкти, загальною площею 101312,79 га, з них 26 територій та об'єктів, площею 5909,8 га, мають статус загальнодержавного значення, решта (197 територій та об'єктів), площею 95402,99 – місцевого значення, показник заповідності від загальної площі області становить 4,1%, що відповідає 17 місцю у рейтингу серед областей України за площею природно-заповідного фонду.

В регіоні постійно ведеться цілеспрямована робота з підготовки та організації заходів з питань створення нових територій та об'єктів природно-заповідного фонду. Проте є деякі проблеми, які стримують розвиток заповідної справи в області у практичному плані:

1) неузгодженість і недосконалість законодавства (земельного, лісового, природоохоронного та законодавства про місцеве самоврядування) у частині заповідної справи;

2) відсутність механізмів економічного стимулювання для створення нових об'єктів природно-заповідного фонду та відшкодування збитків землекористувачам, а також механізму викупу земельних ділянок для заповідання;

3) відмова відповідних організацій та державних органів надавати погодження на заповідання територій з огляду на корпоративний чи індивідуальний інтерес у приватизації цінних земельних ділянок;

4) передача під охорону територій та об'єктів природно-заповідного фонду;

5) винесення меж в натуру вже існуючих територій та об'єктів природно-заповідного фонду;

6) недостатнє фінансування на місцевому та державному рівнях для виконання заходів щодо створення нових об'єктів природно-заповідного фонду та охорони і утримання існуючих об'єктів ПЗФ;

7) недосконалість та недостатня якість земельної кадастрової документації; великий відсоток розораності земель області.

Крім того, у регіоні великий відсоток територій, які використовуються в сільському господарстві. Внаслідок цього, ускладнено процес пошуку та

створення нових та розширення існуючих територій природно-заповідного фонду.

Вирішення даних проблем потребує проведення низки заходів з активізації роботи в цьому напрямку як на місцевому, так і на державному рівні.

Серед основних заходів виділяють такі як:

1) розроблення регіональних програм, направлених на розширення мережі природно-заповідного фонду, інтеграція положень програм у плани економічного та соціального розвитку області;

2) визначення природних територій, перспективних для подальшого заповідання та збереження біотичного і ландшафтного різноманіття, їх обстеження та підготовка наукових обґрунтувань щодо створення нових об'єктів природно-заповідного фонду;

3) розширення наявних і створення нових територій та об'єктів природно-заповідного фонду;

4) виведення земель з інтенсивного використання, відновлення природного стану (ренатуралізація) територій, що зазнали антропогенного впливу;

5) ведення кадастрів рослинного і тваринного світу;

6) ведення кадастру територій природно-заповідного фонду;

7) планування фінансування заходів за рахунок коштів місцевих бюджетів.

Згідно із Законом України “Про екологічну мережу України” рішенням Кіровоградської обласної ради від 24 січня 2003 року № 141 була затверджена обласна програма формування національної екологічної мережі на території Кіровоградської області на 2003-2015 роки (далі - Програма).

На виконання заходів Програми складено текстову частину проекту регіональної схеми національної екологічної мережі на території Кіровоградської області, проведено оцінку її ефективності та виготовлено картографічні матеріали.

Створена електронна версія топографічної карти області з нанесеною регіональною схемою екологічної мережі, яка, за поданням обласної державної адміністрації, затверджена рішенням обласної ради від 23 червня 2017 року № 329 “Про затвердження регіональної схеми екологічної мережі Кіровоградської області”.

Формування екологічної мережі передбачає зміни в структурі земельного фонду країни шляхом віднесення (на підставі обґрунтування екологічної безпеки та економічної доцільності) частини земель господарського використання до категорій, що підлягають особливій охороні з відтворенням притаманного їм різноманіття природних ландшафтів.

З метою збереження удосконалення екомережі та відтворення об'єктів рослинного світу та збереження біорізноманіття в Кіровоградській області проводяться роботи: по комплексному дослідженню об'єктів рослинного і тваринного світу; досліджуються об'єкти, які підлягають заповіданню, та на підставі досліджень готуються матеріали та проекти рішення облради щодо заповідання цих об'єктів тощо.

6. Система моніторингу довкілля

В області діє система моніторингу довкілля регіонального рівня, на підставі Положення про систему моніторингу довкілля Кіровоградської області, яке затверджено розпорядженням голови обласної державної адміністрації від 16 квітня 2019 року № 652-р.

Положенням визначені основні завдання обласної системи моніторингу довкілля, суб'єкти системи та їх завдання, принципи організації та функціонування системи, взаємовідносини між суб'єктами моніторингу.

Функціонування обласної системи моніторингу довкілля дозволяє:

1) оперативно контролювати стан параметрів довкілля, виявляти причини підвищення рівня забруднення та його вплив на стан здоров'я населення;

2) зменшити витрати на усі технологічні процеси з обробки даних про стан навколишнього природного середовища за рахунок комплексної інтерпретації екоданих і адресного розподілу результатів обробки усім зацікавленим організаціям;

3) підвищити надійність і мінімізацію втрат інформації за рахунок автоматизації та застосування математичних засобів обробки інформації;

4) запобігти можливим соціально-економічним збиткам довкіллю за рахунок оперативного виявлення перевищення санітарно-гігієнічних та екологічних норм і прогнозування можливості виникнення небезпечних випадків забруднення природного комплексу, попереджати їх шляхом видачі відповідної інформації споживачам для прийняття попереджувальних організаційно-технічних заходів.

На виконання постанови Кабінету Міністрів України від 14 серпня 2019 року № 827 "Деякі питання здійснення державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря" (далі – Постанова) в області проводиться робота щодо розроблення програми державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря.

Запуск системи моніторингу забезпечить оперативний збір інформації та оцінку інформації про стан атмосферного повітря, що дасть можливість для прийняття ефективних управлінських рішень по забезпеченню контролю.

Постановою Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2018 року № 758 затверджено Порядок здійснення державного моніторингу вод.

Державний моніторинг вод здійснюється з метою забезпечення збирання, обробки, збереження, узагальнення та аналізу інформації про стан водних об'єктів, прогнозування його змін та розроблення науково обґрунтованих рекомендацій для прийняття рішень у галузі використання, охорони вод та відтворення водних ресурсів.

Станом на 22 липня 2020 року Регіональним офісом водних ресурсів у Кіровоградській області розроблено проект програми моніторингу вод. На даний час цей проект проходить процедуру погоджень.

III. МЕТА ПРОГРАМИ

Метою Програми є:

1) реалізація в області національної екологічної політики шляхом виконання завдань, визначених Стратегією розвитку Кіровоградської області на 2021-2027 роки, Планом заходів з її реалізації на 2021-2023 роки, затвердженими рішеннями обласної ради від 12 березня 2020 року № 743;

2) охорона та поліпшення стану довкілля в області шляхом виконання заходів зі зменшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря, зниження обсягів скидів забруднених стічних вод у природні водні об'єкти, зменшення негативного впливу промислових і побутових відходів на довкілля.

IV. ОБҐРУНТУВАННЯ ШЛЯХІВ І ЗАСОБІВ РОЗВ'ЯЗАННЯ ПРОБЛЕМ, ОБСЯГІВ ТА ДЖЕРЕЛ ФІНАНСУВАННЯ

Реалізація передбачених Програмою природоохоронних заходів забезпечить:

1. Мобілізацію матеріальних та фінансових ресурсів, координацію заходів місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та господарюючих суб'єктів, залучення громадськості до природоохоронних дій через екологічну освіту та інформування населення.

2. Перехід до системи інтегрованого збалансованого управління у сфері використання і відтворення природних ресурсів, охорони навколишнього природного середовища та екологічної безпеки території.

3. Зменшення викидів шкідливих речовин в атмосферне повітря.

4. Поліпшення якості поверхневих вод внаслідок будівництва нових та реконструкції (ремонту, модернізації) існуючих очисних споруд.

5. Зменшення кількості захоронення промислових і твердих побутових відходів внаслідок запровадження новітніх технологій, системи роздільного збору відходів, будівництва об'єктів поводження з відходами (заводів, установок, ліній з переробки та утилізації відходів), посилення контролю за експлуатацією полігонів твердих побутових відходів.

6. Зниження інтенсивності ерозійних процесів, підвищення родючості ґрунтів.

7. Захист територій від затоплення і підтоплення.

8. Припинення втрат біотичного та ландшафтного різноманіття, розширення мережі природно-заповідного фонду і формування регіональної екомережі.

9. Створення ефективної системи екологічної освіти та інформування населення з питань охорони навколишнього природного середовища.

10. Удосконалення системи моніторингу навколишнього природного середовища.

Основні показники продукту Комплексної програми наведені у додатку 1.

Витрати на проведення природоохоронних заходів, передбачених Програмою на період 2021 – 2025 роки, у розрізі джерел фінансування, передбачається проводити за рахунок коштів державного та обласного бюджетів згідно з заходами програми, що додаються.

Фінансування природоохоронних заходів і об'єктів за рахунок коштів Державного фонду охорони навколишнього природного середовища здійснюється відповідно до Порядку планування та фінансування природоохоронних заходів, затвердженого наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 12 червня 2006 року № 194, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 18 серпня 2015 року за № 994/27439.

Фінансування з обласного фонду охорони навколишнього природного середовища здійснюється відповідно до Порядку планування і фінансування природоохоронних заходів та об'єктів з обласного фонду охорони навколишнього природного середовища, затвердженого розпорядженням голови Кіровоградської обласної державної адміністрації від 28 жовтня 2019 року № 1113-р, зареєстрованим в Головному управлінні юстиції Кіровоградської області 01 листопада 2019 року за № 52/1840.

Загальний обсяг витрат на реалізацію заходів Програми наведений у додатку 2.

Механізм реалізації Програми передбачає:

- 1) ефективне використання наявних природних ресурсів;
- 2) проведення постійної роботи щодо їх збереження (захисту від негативного впливу факторів антропогенного навантаження) та відтворення;
- 3) розробку та реалізацію заходів, спрямованих на постійне поліпшення якості навколишнього природного середовища в області.

Програма є короткостроковою, її виконання передбачене протягом 2021 – 2025 років. Поділ на етапи не передбачено.

V. НАПРЯМИ РЕАЛІЗАЦІЇ, ПЕРЕЛІК ЗАВДАНЬ І ЗАХОДІВ ПРОГРАМИ ТА РЕЗУЛЬТАТИВНІ ПОКАЗНИКИ

До основних напрямів Програми належить:

- 1) зменшення викидів і скидів забруднюючих речовин в навколишнє природне середовище;
- 2) безпечне поводження з відходами;
- 3) зменшення шкідливого впливу відходів на навколишнє природне середовище і здоров'я людини;
- 4) очищення територій від відходів;
- 5) мінімізація утворення відходів;
- 6) скорочення площ земельних ділянок, відведених під захоронення та накопичення відходів;
- 7) збереження біотичного і ландшафтного різноманіття;
- 8) формування безпечних умов для життя і здоров'я населення;
- 9) удосконалення державної системи моніторингу довкілля;

10) створення системи екологічної освіти та інформування населення про стан навколишнього природного середовища.

Серед найважливіших екологічних завдань, виконання яких є необхідним для Кіровоградського регіону, необхідно відзначити такі:

1) утилізація накопичених на території області відходів та зменшення їх несприятливого впливу на стан довкілля;

2) зниження рівня забруднення повітря (насамперед у містах обласного значення) внаслідок викидів;

3) зниження рівня техногенного навантаження на навколишнє природне середовище шляхом налагодження дієвої системи збору, сортування, утилізації та захоронення твердих побутових відходів;

4) покращення технічного стану каналізаційних очисних споруд у містах та селищах області;

5) підвищення показників заповідності території області, винесення меж територій та об'єктів природно-заповідного фонду у натуру (на місцевість).

1. Охорона атмосферного повітря

Для оптимізації стану атмосферного повітря необхідно впровадження нових прогресивних технологій виробництва, планування заходів щодо зменшення обсягів викидів забруднюючих речовин в атмосферу, переведення котелень на більш екологічно чисте паливо - природний газ.

Зменшення викидів шкідливих речовин від стаціонарних джерел забруднення необхідно вирішуватись за рахунок наступних заходів:

1) здійснення контролю за обсягом і складом забруднюючих речовин, що викидаються в атмосферне повітря та ведення їх постійного обліку;

2) впровадження екологічно безпечних технологій виробництва;

3) забезпечення здійснення інструментально-лабораторних вимірювань параметрів викидів забруднюючих речовин стаціонарних джерел викидів та ефективності роботи газоочисних установок;

4) підвищення ефективності роботи установок очистки газу;

5) здійснення модернізації обладнання на підприємствах;

6) проведення інвентаризації джерел викидів шкідливих речовин в атмосферне повітря на промислових підприємствах та взяття на державний облік об'єктів, які справляють або можуть справити шкідливий вплив на здоров'я людей і стан атмосферного повітря;

7) удосконалення існуючої системи спостережень за станом атмосферного повітря в області;

Заходи щодо зменшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря наведені у **розділі VII Програми**.

2. Охорона водних ресурсів

Метою Програми у сфері охорони та раціонального використання водних ресурсів є збереження та відновлення природного стану водних ресурсів.

До пріоритетних заходів належать: берегоукріплення Кременчуцького водосховища в межах Кіровоградської області; ревіталізація та покращення

екологічного стану річок області, на яких розташовані питні водозабори; відновлення гідротехнічних споруд в області; встановлення водоохоронних зон та прибережних захисних смуг в них; паспортизація водних об'єктів.

Перелік заходів з охорони водних ресурсів Кіровоградської області на період 2021 – 2025 років наведений у розділі VII Програми.

3. Поводження з промисловими та побутовими відходами

З метою вирішення проблеми поведження з відходами на території області та реалізації Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року, проводиться робота щодо розроблення Регіонального плану управління відходами.

Загальною метою розроблення Регіонального плану є створення та забезпечення належного функціонування комплексної регіональної системи управління відходами, яка забезпечить мінімізацію навантаження на довкілля, зумовленого утворенням відходів, шляхом дотримання ієрархії управління відходами, з урахуванням економічних можливостей як держави, області, громад, так і основних утворювачів відходів.

Регіональний план спрямований на досягнення національних цілей управління відходами на території і з урахуванням місцевих особливостей, а також вирішення наявних та попередження виникнення нових проблем області, що мають відношення до сфери управління відходами.

Першочерговими цілями мають стати:

1. Зменшення обсягу утворення відходів, впровадження механізмів їх переробки та повторного використання на основі новітніх технологій та виробництв.

2. Будівництво полігонів, які відповідають встановленим стандартам з системами збирання та утилізації фільтрату і полігонного газу, з належною експлуатаційною діяльністю.

3. Закриття та рекультивація локальних сільських звалищ.

4. Формування інфраструктури управління побутовими відходами, у тому числі підвищення якості та відповідальності органів місцевого самоврядування щодо тарифної політики у сфері ТПВ.

5. Створення сприятливих умов для розвитку бізнесу у сфері поведження з побутовими відходами.

6. Впровадження нових форм організації поведження з побутовими відходами.

7. Будівництво сміттєпереробних заводів, сміттєсортувальних ліній, облаштування контейнерних майданчиків для роздільного збирання відходів.

8. Проведення просвітницької кампанії, спрямованої на підвищення культури поведження з твердими побутовими відходами.

9. Сприяння використанню відходів у якості вторинної сировини.

10. Створення спеціалізованих підприємств із збирання та вивезення твердих побутових відходів, що розміщуються на несанкціонованих сміттєзвалищах у сільській місцевості, на дачних та присадибних ділянках.

11. Впровадження роздільного збирання твердих побутових відходів, зокрема: придбання спецтехніки для вивезення твердих побутових відходів та контейнерів (шляхом залучення бюджетів територіальних громад за умови співфінансування на рівні 50 % вартості спецтехніки та обладнання).

Заходи у сфері поводження з відходами на період 2021 – 2025 роки наведено у **розділі VII Програми**.

4. Охорона і раціональне використання природних рослинних ресурсів та тваринного світу

Метою Програми у сфері охорони та раціонального використання природних ресурсів та тваринного світу є збереження та відновлення об'єктів рослинного та тваринного світу.

До пріоритетних заходів належать: виявлення запасів природних рослинних ресурсів, затрати на їх охорону і відтворення; озеленення міст і сіл; охорона тваринного світу та боротьба з браконьерством.

Перелік заходів з охорони та раціонального використання природних рослинних ресурсів та тваринного світу по Кіровоградській області на період 2021 – 2025 роки наведений у **розділі VII Програми**.

5. Заходи з розвитку заповідальної справи та формування регіональної екомережі

Заходи у сфері розвитку заповідної справи та формування регіональної екологічної мережі на період 2021 – 2025 роки наведено у **розділі VII Програми**.

Виконання зазначених заходів передбачає: реалізацію заходів із розвитку та розширення територій природно-заповідного фонду; проведення заходів, спрямованих на запобігання знищення чи пошкодження природних комплексів, територій та об'єктів природно-заповідного фонду; здійснення заходів, пов'язаних із відтворенням та охороною природних ресурсів; розроблення проєктів створення територій і об'єктів природно-заповідного фонду та організації їх територій.

6. Впровадження системи моніторингу довкілля

Мета впровадження державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря – наукове обґрунтування механізму здійснення моніторингу впливу на навколишнє природне середовище підприємствами, діяльність яких може привести до погіршення його стану, та розроблення методичних документів щодо організації та проведення такого моніторингу;

створення мереж спостереження за станом навколишнього природного середовища з використанням автоматизованих постів спостережень за станом атмосферного повітря. Розміщення цих постів необхідно здійснити на основі проведених досліджень основних забруднювачів атмосферного повітря.

Заходи щодо вдосконалення обласної системи моніторингу довкілля наведені у **розділі VII Програми**.

7. Заходи з екологічної освіти, виховання та інформування населення

Основною метою екологічної освіти є формування екологічної культури окремих осіб і суспільства в цілому, формування навичок, фундаментальних екологічних знань, екологічного мислення і свідомості, що ґрунтуються на ставленні до природи як до унікальної цінності.

Серед заходів з екологічної освіти передбачено: проведення науково-практичних конференцій і семінарів, організація виставок, конкурсів, інших заходів щодо пропаганди охорони довкілля, видання поліграфічної продукції з екологічної тематики; проведення оцінки впливу на довкілля та стратегічної екологічної оцінки.

Заходи з екологічної освіти, виховання та інформування населення наведені у розділі VII Програми.

VI. КООРДИНАЦІЯ ТА КОНТРОЛЬ ЗА ХОДОМ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ

Організацію та виконання Програми, а також контроль за її виконанням забезпечує обласна державна адміністрація через департамент екології, природних ресурсів та паливно-енергетичного комплексу обласної державної адміністрації.

На виконання поставлених завдань департамент екології, природних ресурсів та паливно-енергетичного комплексу облдержадміністрації здійснює наступну роботу:

1) щороку надає департаменту економічного розвитку, торгівлі та промисловості і департаменту фінансів обласної державної адміністрації пропозиції щодо фінансування природоохоронних заходів, передбачених Програмою, для врахування їх у проектах програми економічного і соціального розвитку області та під час формування проекту обласного бюджету на наступний рік;

2) проводить відбір природоохоронних заходів та забезпечує подання в установленому порядку необхідних документів для їх фінансування з Державного фонду охорони навколишнього природного середовища та інших джерел (згідно з додатком 3 до Програми);

3) координує діяльність місцевих органів виконавчої влади, територіальних органів міністерств і відомств України в області, підприємств, установ та організацій в забезпеченні виконання природоохоронних заходів, передбачених Програмою;

4) щороку узагальнює інформацію від відповідальних за реалізацію природоохоронних заходів і не пізніше 25 січня наступного за звітним роком інформує обласну державну адміністрацію і постійну комісію обласної ради питань екологічної політики та раціонального природокористування про хід виконання Програми (далі - постійна комісія).

2. Структурні підрозділи обласної державної адміністрації, територіальні органи міністерств і відомств України в області, районні державні адміністрації, виконкоми міських, селищних, сільських територіальних громад,

підприємства, установи, організації, які визначені відповідальними за реалізацію природоохоронних заходів, передбачених Програмою, інформують департамент екології, природних ресурсів та паливно-енергетичного комплексу Кіровоградської обласної державної адміністрації про стан реалізації заходів Програми щороку до 15 липня та 15 грудня.

Додаток 1
до Програми
(розділ IV)

ПОКАЗНИКИ ПРОДУКТУ ПРОГРАМИ

№ з/п	Назва показника	Одиниця виміру	Вихідні дані на початок дії Програми	Виконання програми за роками					Усього за період дії Програми (або до кінця дії Програми)
				2021	2022	2023	2024	2025	
1.	Кількість проведених заходів з організації виробництва, установа та реконструкції обладнання для очищення газопилового потоку від забруднюючих речовин, що викидаються в атмосферне повітря та інших заходів відповідно до пунктів 18-23 Переліку видів діяльності, що належать до природоохоронних заходів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 вересня 1996 року № 1147 (із змінами) (далі - Перелік)	одиниць	6	2	2	2	2	7	15

2.	Кількість проведених заходів з будівництва, розширення, реконструкції споруд для очищення стічних вод, систем роздільної каналізації, каналізаційних мереж і споруд на них, заходів щодо відновлення і підтримання сприятливого гідрологічного режиму та санітарного стану річок та інших заходів відповідно до пунктів 1-17 Переліку	одиниць	11	11	8	7	7	8	41
3.	Кількість проведених заходів з будівництва, реконструкції, впорядкування полігонів твердих побутових відходів, заходів щодо забезпечення їх збирання, перевезення, зберігання і захоронення та інших заходів відповідно до пунктів 67-74-1 Переліку	одиниць	5	3	3	3	3	3	15
4	Кількість проведених заходів з виявлення запасів природних рослинних ресурсів, з озеленення міст і сіл	одиниць	7	4	3	3	3	3	16
	заходів щодо охорони								

	тваринного світу та боротьби з браконьєрством та інших заходів відповідно до пунктів 25-56 Переліку								
5.	Кількість реалізованих заходів з розвитку та розширення територій природно - заповідного фонду, заходів, спрямованих на запобігання знищенню чи пошкодженню природних комплексів територій та об'єктів природно - заповідного фонду, та здійснених заходів, пов'язаних із відтворенням та охороною природних ресурсів та інших заходів відповідно до пунктів 57-66-1 Переліку	одиниць	7	6	6	6	5	5	28
6.	Кількість проведених заходів із запровадження та обслуговування функціонування державної системи моніторингу навколишнього природного середовища, автоматизованих	одиниць	1	2	1	1	1	1	6

	очищення стічних вод, систем роздільної каналізації, каналізаційних мереж і споруд на них та заходів щодо відновлення і підтримання сприятливого гідрологічного режиму та санітарного стану річок								
3.	Середні витрати на проведення одного заходу з будівництва, реконструкції, впорядкування полігонів твердих побутових відходів, заходу щодо забезпечення їх збирання, перевезення, зберігання і захоронення	тис.грн.	666,7	7 826,3	666,7	666,7	666,7	666,7	2 098,6
4	Середні витрати на проведення одного заходу з виявлення запасів природних рослинних ресурсів, з озеленення міст і сіл, охорони тваринного світу та боротьби з браконьєрством	тис.грн	315,5	101,8	333,3	333,3	333,3	333,3	287,0
5.	Середні витрати на проведення одного заходу з розвитку, розширення та збереження територій природно - заповідного	тис.грн	1 071,4	577,7	1 000,0	1 000,0	1 200,0	1 200,0	995,54

	газопилового потоку від забруднюючих речовин, що викидаються в атмосферне повітря до їх запланованої кількості								
2.	Рівень реалізації природоохоронних заходів з будівництва, розширення, реконструкції споруд для очищення стічних вод, систем роздільної каналізації, каналізаційних мереж і споруд на них та заходів щодо відновлення і підтримання сприятливого гідрологічного режиму та санітарного стану річок до їх запланованої кількості	відсотки	100	100	100	100	100	100	100
3.	Рівень реалізації природоохоронних заходів з будівництва, реконструкції,	відсотки	100	100	100	100	100	100	100
	впорядкування полігонів твердих побутових відходів та заходів щодо забезпечення їх збирання, перевезення, зберігання і захоронення до їх запланованої кількості								

оцінок та рівень реалізації природоохоронних заходів щодо пропаганди охорони навколишнього природного середовища до їх запланованої кількості								
---	--	--	--	--	--	--	--	--

Додаток 2
до Програми
(розділ IV)

**ЗАГАЛЬНИЙ ОБСЯГ
витрат на реалізацію заходів Програми**

№ з/п	Джерела фінансування, тис. грн.	Потреба на 2021 – 2025 роки, тис. грн.	За роками, тис. грн.				
			2021	2022	2023	2024	2025
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Державний бюджет	121 622.671	69 729.220	35 445.251	5 482.700	5 482.700	5 482.800
2	Обласний бюджет	148 145.000	50 100. 000	24 371.000	24 514.000	24 550.000	24 610.000
3	Власні кошти підприємств	320 342,464	55 702,40	51 364,04	69 119,20	64 191,70	79 965,124
5	Разом за програмою:	590 110,135	175 531,62	111 180,291	99 115,90	94 224,40	110 057,924

Примітка. Обсяги коштів на виконання заходів Програми підлягають уточненню під час затвердження державного і обласного бюджетів на відповідний рік (внесення змін до них), виходячи з їх фінансових можливостей.

Додаток 3
до Програми
(розділ VII)

ПЕРЕЛІК

природоохоронних заходів та об'єктів, фінансування яких буде здійснюватись за рахунок коштів державного бюджету

№ з/п	Назва природоохоронного заходу	Загальна кошторисна вартість заходу, тис.грн	Обсяг коштів який планується залучити, тис.грн.									
			2021 рік, у тому числі з		2022 рік, у тому числі з:		2023 рік, у тому числі з:		2024 рік, у тому числі з		2025 рік, у тому числі з	
			державного бюджету	місцевих бюджетів	державного бюджету	місцевих бюджетів	державного бюджету	місцевих бюджетів	державного бюджету	місцевих бюджетів	державного бюджету	місцевих бюджетів
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
1.	Реконструкція каналізаційних очисних споруд м. Знам'янка, вул. Будьонного, 207	68 038,437	31 246,52									
2.	Реконструкція очисних споруд каналізації смт. Смоліне за адресою вул. Польова, 16 с. Березівка, Маловисківського району, Кіровоградської області	53 378,220	20 000,0		18 258,22							
3.	Система водовідведення міста Ульяновка – реконструкція (Коригування)	24 704,331	14000,0		10 704,331							
4.	Розчищення прибережної зони, реконструкція дамби, кріплення мокрого укосу дамби із застосуванням габіонів і протиерозійних геоматів, гнучке кріплення правого берега ставка парку-пам'ятки садово - паркового мистецтва загальнодержавного значення "Хутір Надія"	32 413,6	5 482,7	1000,0	5 482,7	1 000,0	5 482,7	1 000,0	5 482,7	1 000,0	5 482,8	1 000,0
Разом:		178 534,6	70 729,22	1 000,0	34 445,25	1 000,0	5 482,70	1 000,0	5 482,80	1 000,0	5 482,8	1 000,0

Додаток 4
до Програми
(розділ VII)

ПЕРЕЛІК
природоохоронних заходів, які планується здійснити найбільшим забруднювачем довкілля області
ТОВ "Побужський феронікелевий комбінат" за рахунок власних коштів підприємства

№ з/п	Назва природоохоронного заходу	Загальна кошторисна вартість заходу, тис. грн	Потреба на 2021-2025 роки, тис. грн.	Обсяг коштів який планується залучити, тис.грн.				
				2021 рік	2022 рік	2023 рік	2024 рік	2025 рік
				власні кошти підприємства	власні кошти підприємства	власні кошти підприємства	власні кошти підприємства	власні кошти підприємства
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Реконструкція газоочисного обладнання третього ступеня ТОП 1,2	152 646,00	103 852,84	55 702,40	48 150,44	-	-	-
2.	Реконструкція газоочисного обладнання третього ступеня ТОП 3,4	152 646,00	152 646,00	-	-	55 702,40	48 471,80	48 471,80
3.	Реконструкція газоочисного обладнання сушильних барабанів № 1, 2	66 736,00	45 793,90	-	3 213,60	13 416,80	15 719,90	13 443,60
4.	Реконструкція аспіраційних систем відмітки +17м (МЦ)	69 066,00	4 204,46	-	-	-	-	4 204,46
5.	Реконструкція аспіраційних систем крупного, середнього подрібнення, шихтарник	130 285,00	2 688,712	-	-	-	-	2 688,712
6.	Реконструкція газоочисного обладнання котельні (при роботі на вуглі)	15 559,18	2 763,696	-	-	-	-	2 763,696
7.	Реконструкція аспіраційного обладнання магнітної сепарації	17 192,76	2 841,358	-	-	-	-	2 841,358
8.	Реконструкція газоочисного обладнання конверторів	142 604,0	5 551,494					5 551,494
Разом:		746 73474,94	320 342,464	55 702,40	51 364,04	69 119,2	64 191,70	79 965,124

VII. ЗАХОДИ
щодо охорони навколишнього природного середовища у Кіровоградській області на 2021-2025 роки

№ п/п	Назва завдання	Перелік заходів завдання	Відповідальний виконавець заходу, показника	Джерело фінансування	Очікуваний результат	Орієнтовний обсяг фінансування (вартість) тис. грн.
1	2	3	4	5	6	7
1.	Охорона атмосферного повітря	Організація виробництва, установа та реконструкція обладнання для очищення газопилового потоку від забруднюючих речовин, що викидаються в атмосферне повітря та інші заходи відповідно до пунктів 18-23 Переліку видів діяльності, що належать до природоохоронних заходів, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 17 вересня 1996 року № 1147 (із змінами) (далі — Перелік)	Структурні підрозділи облдержадміністрації, територіальні органи міністерств та відомств України в області, райдержадміністрації, виконавчі комітети (далі — виконкоми) міських, селищних, сільських рад	Обласний бюджет та власні кошти підприємства, у т.ч.: обласний бюджет власні кошти підприємств	Забезпечення необхідних нормативних показників стану атмосферного повітря	Усього: 320 842,464 у т.ч.: усього - 500,00 у т. ч.: 2021 рік – 100,00 2022 рік – 100,00 2023 рік – 100,00 2024 рік – 100,00 2025 рік – 100,00 усього – 320 342,464 у т. ч.: 2021 рік – 55 702,40 2022 рік – 51 364,04 2023 рік – 69 119,20 2024 рік – 64 191,70

3.	Поводження з відходами	Будівництво, реконструкція впорядкування полігонів твердих побутових відходів, здійснення заходів щодо забезпечення їх збирання, перевезення, зберігання і захоронення та інші заходи відповідно до пунктів 67-74.1 Переліку	Структурні підрозділи облдержадміністрації, територіальні органи міністерств та відомств України в області, райдержадміністрації, виконкоми міських, селищних, сільських рад	Обласний бюджет	Мінімізація утворення твердих побутових, промислових відходів та зменшення їх негативного впливу на здоров'я людей і навколишнє природне середовище, створення умов, що сприятимуть забезпеченню утилізації, знешкодженню та захороненню твердих побутових відходів	Усього – 31 479,00 у т. ч.: 2021 рік – 23 479,00 2022 рік – 2 000,00 2023 рік – 2 000,00 2024 рік – 2 000,00 2025 рік – 2 000,00
4.	Охорона і раціональне використання земель, природних рослинних ресурсів та тваринного світу	Проведення заходів з виявлення запасів природних рослинних ресурсів, озеленення міст і сіл, заходів щодо охорони тваринного світу та боротьби з браконьєрством та інші заходи відповідно до пунктів 25-56 Переліку	Структурні підрозділи облдержадміністрації, територіальні органи міністерств та відомств України в області, райдержадміністрації, виконкоми міських, селищних, сільських рад	Обласний бюджет	Ліквідація негативних наслідків техногенного впливу на лісові насадження, відтворення лісів, проведення заходів з озеленення міст і сіл. Будівництво та облаштування притулків для утримання безпритульних тварин, проведення заходів щодо охорони тваринного світу та боротьби з браконьєрством	Усього – 4 407,33 у т. ч.: 2021 рік – 407,33 2022 рік – 1 000,00 2023 рік – 1 000,00 2024 рік – 1 000,00 2025 рік – 1 000,00
5.	Збереження та розширення природно-заповідного	Реалізація заходів із розвитку та розширення територій природно-заповідного фонду, заходів, спрямованих на запобігання знищенню чи	Структурні підрозділи облдержадміністрації, територіальні органи міністерств	Обласний бюджет	Збільшення площі територій природно-заповідного фонду, збереження, відтворення і раціональне використання ландшафтів з типовими та	Усього – 27 466,00 у т. ч.: 2021 рік – 3 466,00

	фонду	пошкодженню природних комплексів територій та об'єктів природно - заповідного фонду, та здійснення заходів, пов'язаних із відтворенням та охороною природних ресурсів., а також інші заходи відповідно до пунктів 57-66-1 Переліку	та відомств України в області, райдержадміністрації, виконкоми міських, селищних, сільських рад		унікальними природними комплексами, що мають для області важливе природоохоронне, екологічне, естетичне, освітнє та рекреаційне значення. Розроблення проектів створення територій і об'єктів природно-заповідного фонду та організації їх територій.	2022 рік – 6 000,00 2023 рік – 6 000,00 2024 рік – 6 000,00 2025 рік – 6 000,00
6.	Впровадження та обслуговування системи моніторингу довкілля	Запровадження та обслуговування функціонування державної системи моніторингу навколишнього природного середовища, автоматизованих геоінформаційних систем та приладів відповідно до пункту 76 Переліку	Структурні підрозділи облдержадміністрації, територіальні органи міністерств та відомств України в області, райдержадміністрації, виконкоми міських, селищних, сільських рад	Обласний бюджет	Підвищення ефективності функціонування системи моніторингу; надання місцевим органам виконавчої влади, органам місцевого самоврядування і населенню своєчасної та достовірної інформації про стан навколишнього природного середовища, підвищення рівня екологічних знань громадян.	Усього – 8 799,00 у т. ч.: 2021 рік – 4 799,00 2022 рік – 1 000,00 2023 рік – 1 000,00 2024 рік – 1 000,00 2025 рік – 1 000,00
7.	Екологічна освіта, виховання та інформування населення	Розроблення регіональних екологічних програм, науково-дослідних, проектних, проектно-конструкторських робіт, проведення оцінок впливу на	Структурні підрозділи облдержадміністрації, територіальні органи міністерств та відомств України в області,	Обласний бюджет	Розроблення регіональних екологічних програм, науково-дослідних, проектних, проектно-конструкторських робіт, проведення оцінок впливу	Усього – 8 194,00 у т. ч.: 2021 рік – 3 694,00 2022 рік – 1 500,00

		довкілля, стратегічних екологічних оцінок, заходів щодо пропаганди охорони навколишнього природного середовища та інших заходів відповідно до пунктів 77-83 Переліку	райдержадміністрації, виконкоми міських, селищних, сільських рад		на довкілля, стратегічних екологічних оцінок та пропаганда екологічних знань, розвиток екологічного мислення, свідомості і навичок, формування екологічної культури окремих осіб і суспільства загалом	2023 рік – 1 000,00 2024 рік – 1 000,00 2025 рік – 1 000,00
Державний бюджет						121 622,671
Обласний бюджет						148 145,000
Власні кошти підприємств						320 342,464
Разом:						590 110,135
